

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jana Zavřela a soudců JUDr. Petry Flídrové a JUDr. Jana Kolby, ve věci

žalobců: **a/D.P.S.**, narozený XXXXX
bytem XXXXX

b/ Dr. Vratislav Pěchota, advokát
sídlem Mánesova 1645/87, 120 00 Praha
správce pozůstalosti T.K., narozeného XXXXX
posledně bytem XXXXX
zemřelého XXXXX

c/ M.A.E.K., narozená XXXXX
bytem XXXXX

d/ M.P.K., narozený XXXXX
bytem XXXXX

žalobci a/, c/ a d/ zastoupeni advokátem Dr. Vratislavem Pěchotou
sídlem Mánesova 1645/87, 120 00 Praha

za účasti: **Českomoravský cement, a.s.**, IČO: 26209578
sídlem Mokrá 359, 664 04 Mokrá-Horákov

o znovuprojednání věci rozhodnuté Státním pozemkovým úřadem, Krajským pozemkovým úřadem pro Jihomoravský kraj, rozhodnutím ze dne 30. 5. 2017, č. j. SPU 256264/2017 1815/96/13-RNP, sp. zn. 1RP3253/2011-130754 1815/96,

o odvolání žalobců a zúčastněné osoby proti rozsudku Městského soudu v Brně z 24. 5. 2018, č. j. 52 C 163/2017-76,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně **se potvrzuje**.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem z 24. 5. 2018, č. j. 52 C 163/2017-76, Městský soud v Brně (dále rovněž jen „soud prvního stupně“ či „soud“) rozhodl, že (původní) žalobkyně a/ není vlastníkem id. 1/6, (původní) žalobce b/ není vlastníkem id. 5/36, žalobkyně c/ není vlastníkem id. 1/12 a žalobce d/ není vlastníkem id. 1/12, pozemku část p. č. PK XXXXX pastva (dříve dvůr) v k. ú. XXXXX, nyní pozemek katastru nemovitostí p. č. KN XXXXX – zahrada o výměře 419 m² v k. ú. XXXXX (dále rovněž „předmětný pozemek“), neboť jeho vydání brání překážka ve smyslu ust. § 14a zákona o půdě, že však nárok oprávněných osob byl prokázán a náhrada za nevydaný pozemek bude oprávněným osobám poskytnuta v souladu se zákonem o půdě. Dále soud vyslovil, že tento výrok nahrazuje v dotčeném rozsahu rozhodnutí Státního pozemkového úřadu, Krajského pozemkového úřadu pro Jihomoravský kraj, z 30. 5. 2017, č. j. SPU 256264/2017 1815/96/13-RNP, sp. zn. 1RP3253/2011-130754 1815/96 (výrok I). Konečně soud nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení (výrok II).
2. Soud prvního stupně vyšel z toho, že v projednávané věci je vedeno řízení podle části páté občanského soudního řádu o věci, o které již bylo rozhodnuto správním orgánem. V žalobě, kterou žalobci podali v zákonné lhůtě, žalobci tvrdili, že byli dotčeni na svých právech v záhlaví rozsudku označeným rozhodnutím správního orgánu, který (i za účasti zúčastněné osoby) rozhodl o jejich nároku podle § 9 odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž „zákon o půdě“), zákona č. 243/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb., ve znění zákona č. 93/1992 Sb., a zákona č. 212/2000 Sb., o zmírnění některých majetkových krivd způsobených holocaustem a o změně zákona č. 243/1992 Sb., tak, že žalobkyně a) B.S. není vlastníkem id. 1/9, žalobce b) T.K. není vlastníkem id. 1/12 a žalobci c) M.A.K. a M.P.K. nejsou vlastníky každý id. 1/18 předmětného pozemku, neboť vydání pozemku brání překážka podle § 14a zákona o půdě, že však nárok oprávněných osob byl ve správním řízení prokázán, a že náhrada za nevydané pozemky bude oprávněným osobám poskytnuta v souladu se zákonem o půdě. Ohledně překážky vydání předmětných nemovitostí dospěl správní orgán k závěru, že předmětný pozemek převedl právní předchůdce zúčastněné osoby na fyzickou osobu ještě před uplatněním restitučního nároku. Žalobci se žalobou domáhali vydání rozsudku, kterým by bylo určeno, že jsou spoluvlastníky předmětné nemovitosti, a to žalobkyně a) z id. 1/3, žalobce b) z id. 11/36 (po zohlednění částečné kompenzace) a žalobci c) a d) každý z id. 1/6.
3. Soud prvního stupně dále vyšel ze zjištění, že jako majitel celého pozemku PK XXXXX v k. ú. XXXXX byla vedena komanditní společnost XXXXX, jejímiž komplementáři byli M.K. a P.K. (vklad 400 000 Kč) a M.H. (vklad 400 000 Kč) a komanditisté členové rodiny L.-B. s finančním vkladem celkem 400 000 Kč. Majetek komplementářů M. i P.K., stejně jako M.H., byl zabaven Gestapem 14. 10. 1940 (což zahrnovalo to i pozemek PK XXXXX v k.ú. XXXXX). Žalobkyně a) B.S. a žalobce b) T.K. jsou děti P.K., a vnoučata M.K.. Žalobkyně c) M. A.E. K. a žalobce d) M.P.K. jsou dědici původního účastníka řízení před správním orgánem F.K., který byl synem P.K. a vnukem M.K..
4. Mezi stranami nebylo sporu o tom, že žalobci jsou oprávněnými osobami a žalovaný osobou povinnou podle zákona o půdě, ani o tom, že předmětný pozemek nelze naturálně vydat. Spor pak byl o velikost podílu, za nějž lze žalobcům přiznat náhradu a dále ohledně otázky aplikace § 21 zákona o půdě ve vztahu k majetku M.H., proto se soud zabýval především těmito otázkami.

5. Ohledně právní povahy komanditní společnosti dle zákona č. 1/1863 ř.z., obchodního zákoníku, podle něhož byla komanditní společnost XXXXX zřízena a v jehož režimu byla i v okamžiku odnětí majetku, soud prvního stupně uvedl, že komanditní společnost (podobně jako veřejná obchodní společnost) nebyla právnickou osobou, ale formou společného podnikání fyzických osob („když dvě nebo více osob pod společnou firmou živnost obchodní provozují“). Na komanditní společnosti se účastnili jednak komplementáři a jednak komanditisté. Zatímco komplementáři společnost obchodně vedli, nabývali její majetek do spoluvlastnictví, neomezeně ručili za závazky pod její firmou a nesli riziko, komanditisté byli investory, kteří měli toliko právo na podíl na zisku, nikoliv na majetku, s nímž komplementáři pod firmou komanditní společnosti podnikali. Tyto závěry se opírají o dobové právní předpisy – zejména ust. § 150 a násl. zákona č. 1/1863 ř.z., obchodního zákoníku a § 1182, 1183 ABGB i dobovou judikaturu (NSS ČSR 13909/30, NSS ČSR NSS ČR 4024/38, dále např. NS ČSR R I 466/23, R I 970/23). Dobová judikatura hovořila o jmění společníka (osobně ručícího) jsoucí (nalézající se) ve společnosti a mimo společnost (NS ČSR R I 466/23, R I 970/23) a výslovně uváděla, že komanditní společnost není právnickou osobou (NSS ČSR 13909/30 z 29.5.1933), shodně jako NSS ČSR 4024/38 – „komanditní společnost není právnickou osobou; její jmění je ve spoluvlastnictví společníků dle poměru jejich vkladů“. Obdobné závěry sdílí i současná judikatura (NS ČR 28 Cdo 3362/2011, NS ČR 2 Cdon 173/96, 3 Cdo 162/93).
6. Dále soud prvního stupně učinil závěr, že ve vztahu k majetku vedeném pod hlavičkou komanditní společnosti nevznikalo bezpodílové spoluvlastnictví, když podíly komplementářů byly jasně dány, podle poměrů těchto podílů nabývali společným podnikáním další majetek. Na tom nic nemění ani neomezené ručení za závazky společnosti všemi komplementáři, které mělo význam ve vztahu ke třetím osobám, po kterých nemohlo být spravedlivě žádáno, aby při obchodu s komanditní společností, v níž vystupovalo více komplementářů pod jednou firmou, rozlišovali podíly jednotlivých komplementářů. Komplementářům samotným ale tyto podíly známy byly. Z tehdy platného zákona ani z judikatury neplyne, že by bylo možno dovozovat mezi komplementáři vznik bezpodílového spoluvlastnictví. Komplementáři se logicky museli vypořádat podle toho, co do společného podnikání vnesli. Na základě uvedeného soud prvního stupně dospěl k závěru, že restituovanou věcí není pozemek PK XXXXX (resp. jeho část odpovídající dnes pozemku p. č. KN XXXXX v k. ú. XXXXX), ale podíl, který na něm předchůdci žalobců z titulu podnikání pod hlavičkou komanditní společnosti měli.
7. Soud prvního stupně nepřisvědčil názoru žalobců o aplikaci § 21 zákona o půdě ve vztahu k celému pozemku s tím, že recentní judikatura takový postup v dané situaci výslovně vylučuje. Odkázal na rozhodnutí Nejvyšší soudu sp. zn. 28 Cdo 2394/2016 podle něž zákonná ustanovení, dle nichž „je-li oprávněných osob více a nárok na vydání věci uplatní jen některé z nich, vydá se jim věc celá“ (§ 5 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. či § 21 zákona o půdě), neopravňují k tomu, aby byly původním podílovým spoluvlastníkům vydávány další spoluvlastnické podíly, nýbrž toliko umožňují, aby osobám odvozujícím své oprávnění od původního vlastníka, patřícím do téže skupiny, byla vydána celá věc (při podílovém spoluvlastnictví celý podíl) původního vlastníka, i když některé z osob této skupiny nárok na vydání ve lhůtě neuplatnily. Vzhledem k závěru o podílovém spoluvlastnictví komplementářů komanditní společnosti a o tom, že předmětem vydání je právě majetek odpovídající podílu každého z nich, tedy celou věcí ve smyslu ust. § 21 zákona o půdě není celý pozemek, ale celý podíl (v projednávané věci na pozemku), není na místě přiznat žalobcům náhradu i za majetek náležející původně M.H..
8. Vzhledem k uvedenému dospěl soud prvního stupně k závěru, že je třeba vycházet při určení výše podílů žalobců nikoli z 1/3 (jak dovozoval pozemkový úřad, s ohledem na svůj závěr o postavení komplementářů a komanditistů), ale z 1/2. Na žalobkyni a) B.S. tak připadá id. 1/6, na žalobce b) T.K. id. 5/36, na žalobkyni c) M.A.E.K. id. 1/12, na žalobce d) M.P.K. id. 1/12. Soud přitom zohlednil odškodnění, kterého se za část majetku dostalo žalobci b) T.K. na základě Dohody mezi

Československem a Velkou Británií z 28.9.1949 o náhradě za britský majetek, práva a oprávnění, v rozsahu 1/36 majetku společnosti XXXXX

9. Proti tomuto rozsudku podala zúčastněná osoba odvolání, v němž namítla, že soud prvního stupně dospěl k nesprávnému závěru, že je třeba vycházet při určení výše podílů žalobců nikoliv z jedné třetiny, ale z jedné poloviny, což soud odůvodnil tím, že M.K. a P.K., jako komplementáři vlastnili polovinu společnosti XXXXX, která byla komanditní společností a její jmění bylo ve spoluvlastnictví společníků podle poměru jejich vkladů. Soud však vůbec nezkontroloval, kdo byl oprávněným dědicem M.K. a nevzal v úvahu, že jeho závěť ze dne 21. 8. 1939 se týká jen některých z dědiců, nezahrnuje veškerý majetek a týká se toliko jedné třetiny majetkového podílu společnosti XXXXX Soud v napadeném rozhodnutí uvádí, že vydávaný majetek není totéž, co dědictví, nebere však úvahu, že závětní dědici nemohou dědit a také restituoval více než to, co jim závětní věřitel odkázal. Soud nesprávně hodnotil obsah poslední vůle M.K., která přesně určuje, kdo z dědiců uvedených v závěti, jaký podíl bude mít na majetku komanditní společnosti. Podle závěti velikost jednotlivých dědických podílů je id. 1/36 F.K., id. 1/36 T.K. a id. 1/36 B.K.. Dále zúčastněná osoba namítla, že soud ani pozemkový úřad při rozhodování nevzal v úvahu, že T.K. byl odškodněn a bylo mu vyplaceno úplné odškodnění na podkladě dohody uzavřené mezi Československem a Velkou Británií dne 28. 9. 1949, ve výši 1/36 veškerého majetku XXXXX Tvrzení správního orgánu a soudu o údajném pouze částečném odškodnění T.K. podle uvedené dohody nemá opodstatnění. V případě jeho odškodnění se jednalo o odškodnění odpovídající velikosti podílu id. 1/36 podle závěti M.K.. Zúčastněná osoba uvedla, že je politováníhodné, že rodina M.K. a P.K. byla perzekuována nacistickým a komunistickým režimem, ale restituce majetku by neměla být řešena v rozporu s platnou právní úpravou. Navrhla, aby byl napadený rozsudek zrušen a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.
10. Žalobci v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně namítli, že soud nesprávně aplikoval ustanovení § 21 zákona o půdě, podle nějž je-li oprávněných osob více a nárok na vydání věci uplatní jen některé z nich, vydá se jim věc celá. Dědici společníka M.H., zbývajícího komplementáře, nárok na majetek společnosti neuplatnili. Žalobcům tak náleží náhrada za celou nemovitost, resp. jejich 35/36, když 1/36 dostal T.K. v rámci náhrad podle dohody mezi Československem a Velkou Británií. Žalobci jsou přesvědčeni, že příslušné kogentní ustanovení zákona je potřeba chápat tak, že podíl přirůstá těm spoluoprávněným, kteří řádně vznesli nárok. Nástupci spoluvlastníka M.H., potenciálního spoluoprávněného na téže úrovni, žádný nárok na předmětný majetek nevznesli a neuplatnění jejich nároku lze chápat jako dispozici, aby osobám, které jej uplatnily, byla vydána věc celá (viz náleží Ústavního soudu z 12. 9. 2006, sp. zn. II. ÚS 280/04). Tato zásada se v oblasti restituční týká spoluvlastnictví at' podílového (s určitými výjimkami) nebo bezpodílového (resp. nerozděleného či společného) a je v souladu s legislativními míněním zákonodárců nevytváret spoluvlastnictví osob oprávněných a povinných (viz náleží Ústavního soudu ze 6. 10. 1998, sp. zn. I. ÚS 340/96). Pokud soud prvního stupně zmínil náleží Nejvyššího správního soudu ze 14. 2. 1941, sp. zn. 4024/38, pak tento judikát je značně problematický, neboť byl vydán v době nesvobody protektorátní soudem a jde v něm o daňové rozhodnutí o dani z obratu, které z hlediska obchodního zákoníku o převodech komanditistů chybně prohlašuje, že se jedná o spoluvlastnické převody. Tímto okupačním daňovým ediktem se nelze v projednávané věci řídit. Názor soudu prvního stupně, že předmětem ust. § 21 zákona o půdě není celý pozemek, ale celý podíl, nebyl soudem judikaturně podložen, přičemž během řízení žalobci poukázali na ústavní judikáty, které navozují opačný náhled. Žalobci rovněž nesouhlasí s názorem soudu prvního stupně, že ve vztahu k majetku vedenému pod hlavičkou komanditní společnosti nevznikalo bezpodílové spoluvlastnictví. Sice nebylo přesné charakterizovat vlastnictví komanditní společnosti jako bezpodílové, což spíše navozuje institut občanského práva, šlo ale o jeho období v korporátní sféře, a to o spoluvlastnictví celého majetku každým z komplementářů, tj. o společném (souběžném) vlastnictví. V řízení podle zákona o půdě je důležité zkoumat právní podstatu spoluvlastnictví komplementářů v celém majetku komanditní společnosti, a ne jejich podíl

na celkovém základním vkladu. Žalobcům tedy náleží náhrada za celou věc, v tomto případě za celou předmětnou nemovitost, která byla společným (spoluvlastnickým) majetkem komplementářů komanditní společnosti XXXXX, a to v celkovém podílu 35/36.

11. Krajský soud v Brně, jako soud odvolací (§ 10 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. s. ř.“), po zjištění, že odvolání byla podána v zákonné odvolací lhůtě (§ 204 odst. 1 o. s. ř.), osobami k tomu oprávněnými (§ 201 o. s. ř.), a že směřují proti rozhodnutí, proti němuž je odvolání přípustné (§ 201, § 202 a contrario o. s. ř.), nařídil k projednání odvolání jednání, při němž rozsudek soudu prvního stupně, jakož i řízení jeho vydání předcházející, přezkoumal.
12. V průběhu odvolacího řízení, dne 2. 3. 2020, žalobkyně a) B.S. zemřela. Odvolací soud usnesením ze dne 31. 8. 2022, č. j. 18 Co 185/2018-166, rozhodl, že na jejím místě bude v řízení pokračováno s D.P.S., narozeným XXXXX, bytem XXXXX.
13. V průběhu odvolacího řízení, dne 31. 12. 2022, žalobce b) T.K. zemřel. Odvolací soud usnesením ze dne 12. 6. 2023, č. j. 18 Co 185/2018-186, rozhodl, že na jeho místě bude v řízení pokračováno se správcem pozůstalosti Vratislavem Pěchotou, advokátem se sídlem Mánesova 1645/87, 120 00 Praha.
14. Nejprve je třeba uvést, že žalobci vymezili rozsah projednávané věci, když se domáhali znovuprojednání nároku uplatněného v řízení před správním orgánem v rozsahu skutkového a právního hodnocení otázky, v jakém rozsahu jim náleží podíl na předmětném pozemku, představující majetkový vklad komplementářů do komanditní společnosti XXXXX
15. Z důkazů provedených soudem prvního stupně, citovaných v odůvodnění rozhodnutí, dospěl odvolací soud zhodnocením všech důkazů, s přihlédnutím ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci, k závěru, že soud prvního stupně náležitě zjistil skutkový stav věci, který posoudil podle příslušných zákonných ustanovení. Důkazy provedené ve správním i soudním řízení dávají dostatečný skutkový základ pro právní posouzení věci z hlediska příslušných ustanovení zákona o půdě i zákonů č. 243/1992 Sb. a č. 212/2000 Sb.
16. Odvolací soud se ztotožňuje se skutkovými závěry soudu prvního stupně i s jejich právním hodnocením, na něž odkazuje do odůvodnění napadeného rozsudku, v němž se soud prvního stupně v podstatě vypořádal i s námitkami, které účastníci uvedli v odvoláních, přičemž odkázal i na přílehlavou judikaturu.
17. V souvislosti s odvolacími námitkami žalobců lze uvést, že judikatura vyšších soudů se v podstatě vypořádala s tím, jak je nutné nahlížet na postavení komplementářů a komanditistů komanditní společnosti založené podle říšského obchodního zákoníku, a to i za pomoci judikatury soudů první republiky. Ze stanoviska Nejvyššího soudu, Cpn 50/93, část III. bod 3 pak vyplývá, že pokud veřejná obchodní společnost nebyla zrušena způsobem uvedeným v čl. 123 a 125 obecného zákoníku obchodního z roku 1863, přičemž majetek této veřejné obchodní společnosti přešel na stát (případně jinou právnickou osobu povinnou dle restitučních předpisů), potom u těchto osob může jít o uplatnění návrhu na vydání věci, která představuje jejich prokazatelné majetkové vklady do veřejné obchodní společnosti, případně podíly na jmění společnosti. Z uvedeného lze dovozovat, že je možné podíl odvozený od komplementářů M.K. a P.K. vnímat jako jednu polovinu z celkového podílu na komanditní společnosti XXXXX, odvozený z výše vkladů všech jejich komplementářů. Tomu odpovídá výrok I rozsudku a také výše jednotlivých podílů žalobců, kteří své podíly odvozují od podílů P.K. a M.K. na jmění komanditní společnosti, se se zohledněním toho, že T.K. byl zčásti odškodněn na základě mezinárodní dvoustranné dohody.
18. Pokud jde o výklad ustanovení § 21 zákona o půdě, z něhož žalobci dovozovali nárok na veškerý majetek komplementářů vložený do komanditní společnosti XXXXX, tedy i na podíl M.H., o jehož vydání oprávněné osoby po něm podle restitučních předpisů nepožádali, pak i zde je odvolací soud zajedno se soudem prvního stupně. Výkladem ustanovení § 21 zákona o půdě se kromě soudem

prvního stupně označených rozhodnutí zabývalo i stanovisko Nejvyššího soudu, Cpjn 50/93, které v části II. pod bodem 4 uvádí, že uplatní-li nárok na vydání věci jen jeden z podílových spoluvlastníků a druhý spoluvlastník nikoliv, nemůže být celá věc vydána některému z podílových spoluvlastníků. V tomto ohledu je nutné vnímat případné spoluvlastnictví komplementářů pohledem jejich vkladu do komanditní společnosti tak, že jde o podílové spoluvlastnictví, nikoliv bezpodílové, resp. nepodílové. Uvedenému výkladu § 21 zákona o půdě neodporuje ani žalobci v odvolacím řízení namítané rozhodnutí Ústavního soudu z 6. 10. 1998, sp. zn. I ÚS 340/96, jak správně uvedl i soud prvního stupně.

19. Z uvedených důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I o věci samé jako správné potvrdil (§ 219 o. s. ř.), včetně výroku II. o nákladech řízení účastníků.
20. Rozhodnutí o náhradě nákladů odvolacího řízení je odůvodněno ustanovením § 245 a § 224 odst. 1 ve spojení s § 142 odst. 1 o. s. ř., když odvolatelé nebyli s odvoláními úspěšní.

Poučení:

Proti tomuto usnesení je dovolání přípustné za předpokladu, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Dovolání se podává k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím soudu, který rozhodoval ve věci v prvním stupni, ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu.

Samostatně jen proti výroku o náhradě nákladů řízení není dovolání přípustné.

Brno 9. listopadu 2023

JUDr. Jan Zavřel v. r.
předseda senátu